

- ART og Aðalnámskrá  
grunnskóla

# Áherslupættir ART



- Félagssfærni
- Sjálfstjórn
- Siðferði

# Hvernig tengist ART þjálfun Aðalnámskrá grunnskóla?

**Sjálfsvitund.** Í því felst að nemandi öðlist raunsæja og heilbrigða sjálfsmynd. Það felur í sér að nemendur þekki eigin tilfinningar, þekki sínar sterku og veiku hliðar og hafi trú á eigin getu og hæfni til að takast á við fjölbreytileg viðfangsefni daglegs lífs.

**Siðgæðisvitund** eða siðvit felur í sér að nemendur efla siðferðisþroska sinn og geti sett sig í spor annarra. Tilfinningar og reynsla nemenda gegna lykilhlutverki í þróun siðferðiskenndar þeirra sem felst í því að þeir tileinki sér hvað telst rétt og rangt, gott og slæmt í breytni fólks. Nemendur þurfa að læra að taka siðferðilega afstöðu til álitamála og virða rétt hvers og eins til að láta skoðanir sínar í ljós. Enn fremur að læra að gera greinarmun á jákvæðu og neikvæðu hegðunarmynstri í samskiptum og bera virðingu fyrir öðrum.

**Félagsvitund, borgaravitund.** Þessi hugtök fela í sér hæfni til að skynja, skilja og bregðast við tilfinningum annarra og hvað í því felst að búa í samfélagi með öðrum. Með borgaravitund er átt við viðhorf og hæfni fólks til að vera virkir þátttakendur í lýðræðislegu samfélagi í samræmi við réttindi sín og skyldur.

**Félagsfærni** miðar að því að geta átt jákvæð og árangursrík samskipti við aðra. Heilbrigð sjálfsmynd er grundvöllur félagsfærni. Börn með góða félagsfærni eru líklegri til að eiga frumkvæði að samskiptum, viðhalda þeim og aðlaga sig breyttum aðstæðum. Þroskuð félagsfærni er grunnur að lífshamingju og lífsfyllingu hvers einstaklings.

**Líkamleg og andleg velferð hvers og eins.** Leggja þarf rækt við að leiðbeina nemendum um að temja sér heilbrigða lífshætti og ábyrga umgengni við líf og umhverfi. Hreyfing, hollusta og heilbrigðir lífshættir eru mikilvæg viðmið í skólastarfi. Heilsa er skilgreind sem líkamleg, andleg og félagsleg velferð. Til að stuðla að góðri heilsu þarf, í samvinnu við heimilin, að leggja rækt við hollar lífsvenjur nemenda og að nemendur geri sér grein fyrir eigin ábyrgð og öðlist skilning á því að heilbriggt lífsemi stuðlar að almennri velferð. Góð heilsa er undirstaða velfarnaðar í námi og starfi og virkri þátttöku í samfélaginu.

# • Lykilhæfni



# Tjáning og miðlun

## - hæfniviðmið

### Tjáning og miðlun

#### Við lok 4. bekkjar getur nemandi:

- tjáð hugsanir og skoðanir sínar og sett þær fram á viðeigandi hátt,
- hlustað eftir upplýsingum og rökum í samræðum,
- lagað tjáningu sína að viðmælendum og notað algengan orðaforða sem tengist umfjöllunarefni hverju sinni,
- gert grein fyrir hugsunum sínum, skoðunum og þekkingu á þann hátt sem við á hverju sinni.

#### Við lok 7. bekkjar getur nemandi:

- tjáð hugsanir sínar og tilfinningar skipulega og á viðeigandi hátt með ýmsum miðlum,
- hlustað eftir rökum og upplýsingum í samræðum og byggt upp röksemdafærslu í máli sínu og tekið tillit til ólíkra sjónarmiða,
- tekið mið af og lagað framsetningu að kröfum eða þörfum viðmælenda og notað viðeigandi hugtök og orðaforða sem tengist umfjöllunarefni hverju sinni,
- gert grein fyrir og miðlað af þekkingu sinni og leikni, skoðunum, hugsunum og tilfinningum á þann hátt sem við á hverju sinni.

#### Við lok 10. bekkjar getur nemandi:

- tjáð hugsanir sínar, hugmyndir og tilfinningar á skipulegan, skýran og viðeigandi hátt,
- brugðist með rökum við upplýsingum og hugmyndum sem eru á margvíslegu formi, tekið þátt í rökræðum um viðfangsefni og rökstutt mál sitt af yfirvegun og tekið tillit til ólíkra sjónarmiða,
- rætt á viðeigandi og skýran hátt um málefni þannig að áhugi viðmælenda sé vakinn,
- notað orðaforða á fjölbreyttan hátt og viðeigandi hugtök sem tengjast margskonar umfjöllunarefni,
- nýtt fjölbreyttar aðferðir við að miðla þekkingu sinni og leikni, skoðunum, hugsunum og tilfinningum á skipulegan og skýran hátt sem við á hverju sinni.

# Skapandi og gagnrýnin hugsun - hæfniviðmið

## Skapandi og gagnrýnin hugsun

### Við lok 4. bekkjar getur nemandi:

- skipulagt efnistöð og aðferðir við úrlausn verkefna,
- tekið þátt í að skilgreina viðmið um árangur,
- gert sér grein fyrir að iðulega er hægt að komast að fleiri en einni niðurstöðu við úrlausn verkefna og að læra má af mistökum og nýta það á skapandi hátt,
- greint milli staðreynda og skoðana,
- endurskoðað úrlausn viðfangsefna út frá mismunandi sjónarhornum á skapandi hátt.

### Við lok 7. bekkjar getur nemandi:

- spurt spurninga og sett fram áætlun um efnistöð og úrlausn verkefna,
- skilgreint viðmið um árangur,
- lært af mistökum og nýtt sér óvæntar niðurstöður við lausn verkefna á skapandi hátt,
- áttað sig á mismunandi túlkunum og greint milli staðreynda og skoðana með rökum,
- vegið og metið hvort aðferð við verkefnavinnu hafi borið árangur og tekið þátt í mótun og miðlun viðfangsefna á skapandi hátt.

### Við lok 10. bekkjar getur nemandi:

- spurt rannsakandi spurninga skipulagt eigin áætlun og endurskoðað ferli við efnistöð og úrvinnslu verkefna,
- skilgreint og rökstutt viðmið um árangur,
- verið óhræddur að nýta sér mistök og óvæntar niðurstöður á gagnrýninn og skapandi hátt og séð í þeim nýja möguleika,
- tekið upplýsta afstöðu til gagna og upplýsinga, dregið ályktanir og skapað eigin merkingu,
- beitt mismunandi sjónarhornum, gagnrýninni hugsun við mótun og miðlun viðfangsefna á skapandi hátt.

# Sjálfstæði og samvinna - hæfniviðmið

## Sjálfstæði og samvinna

### Við lok 4. bekkjar getur nemandi:

- unnið eftir fyrirmælum og borið ábyrgð á eigin verkefnum og vinnubrögðum þegar við á,
- gert sér grein fyrir styrkleikum sínum,
- unnið með öðrum að skipulögðum verkefnum sem tengjast námi og félagsstarfi innan skóla,
- gert sér grein fyrir eigin hlutverki í samstarfi,
- tekið jákvæðan þátt í leik og starfi í skólasamfélagi sínu,
- tekið leiðsögn á jákvæðan hátt.

### Við lok 7. bekkjar getur nemandi:

- gert sér grein fyrir til hvers er ætlast í námi og skólastarfi og hagað námi sínu og störfum í samræmi við það,
- gert sér grein fyrir styrkleikum sínum með það að markmiði að efla og byggja upp sjálfsmynd sína,
- unnið með öðrum og lagt sitt af mörkum í samstarfi sem tengist námi og félagsstarfi innan skóla,
- gert sér grein fyrir eigin hlutverki í samstarfi og tekið þátt í að útfæra leiðir að sameiginlegum markmiðum,
- haft á virkan hátt áhrif á skólasamfélag sitt með þátttöku í leik og starfi,
- tekið leiðsögn og uppbyggilegri gagnrýni á jákvæðan hátt.

### Við lok 10. bekkjar getur nemandi:

- tekið frumkvæði í námi sínu og verið sjálfstæður og ábyrgur í vinnubrögðum,
- gert sér grein fyrir hvernig hann nýtir styrkleika sína og hefur skýra sjálfsmynd,
- unnið með öðrum og tekið á jákvæðan hátt þátt í samskiptum og lagt sitt af mörkum í uppbyggilegu samstarfi sem tengist námi og félagsstarfi innan skóla,
- verið leiðandi í samstarfi og borið ábyrgð í útfærslu leiða að sameiginlegum markmiðum,
- nýtt hæfni sína til að vera virkur og ábyrgur borgari í lýðræðislegu samfélagi,
- tekið leiðsögn og gagnrýni á uppbyggilegan hátt og að sama skapi sett eigin gagnrýni uppbyggilega fram.

# Nýting miðla og upplýsinga - hæfniviðmið

## Nýting miðla og upplýsinga

### Við lok 4. bekkjar getur nemandi:

- leitað sér upplýsinga í námi í ólíkum miðlum,
- notað miðla nokkuð sjálfstætt við nýsköpun, hugmyndavinnu og kynningu efnis,
- sýnt ábyrgð í meðferð upplýsinga og verið meðvitaður um gildi ábyrgrar netnotkunar.

### Við lok 7. bekkjar getur nemandi:

- notað margvíslegar upplýsingaveitur og hjálpartæki við öflun upplýsinga og til stuðnings við nám,
- notað ýmsa miðla við nýsköpun, þróun og framsetningu upplýsinga og hugmynda,
- sýnt ábyrgð í meðferð og dreifingu upplýsinga hvort sem er til persónulegra nota eða verkefnavinnu og nýtt rafrænar leiðir og samskiptamiðla af ábyrgð.

### Við lok 10. bekkjar getur nemandi:

- nýtt fjölbreytta miðla og hjálpartæki á ábyrgan hátt við að leita upplýsinga og til stuðnings í námi sínu,
- notað sjálfstætt og í samvinnu með öðrum fjölbreytta miðla við skipulag, nýsköpun og þróun og framsetningu upplýsinga og hugmynda,
- sýnt ábyrgð í meðferð upplýsinga og heimilda og verið meðvitaður um siðferðislegt gildi ábyrgrar netnotkunar og tekur ábyrgð á eigin samskiptum á neti og netmiðlum.

# Ábyrgð og mat á eigin námi

## - hæfniviðmið

### Ábyrgð og mat á eigin námi

Við lok 4. bekkjar getur nemandi:	Við lok 7. bekkjar getur nemandi:	Við lok 10. bekkjar getur nemandi:
<ul style="list-style-type: none"><li>• gert sér grein fyrir styrkleikum sínum og hvar hann getur gert betur í námi,</li><li>• sett sér með aðstoð markmið í námi,</li><li>• tekið þátt í að skipuleggja eigið nám með hliðsjón af hæfniviðmiðum aðalnámskrár.</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• gert sér grein fyrir styrkleikum sínum og hvernig hann getur nýtt sér það í námi,</li><li>• sett sér markmið í námi og unnið eftir þeim,</li><li>• skipulagt eigið nám með hliðsjón af hæfniviðmiðum aðalnámskrár.</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• gert sér grein fyrir hvernig hann getur hagnýtt sterkar hliðar sínar á skapandi hátt í námi og haft skýra sjálfsmynd,</li><li>• sett sér raunhæf markmið um frammistöðu og framvindu eigin náms, unnið eftir þeim og lagt mat á hvernig til hefur tekist,</li><li>• skipulagt og borið ábyrgð á eigin námi með hliðsjón af hæfniviðmiðum aðalnámskrár, skipulagt og endurskoðað með tilliti til mats á árangri.</li></ul>

# Samfélagsgreinar - lífsleikni

## REYNSLUHEIMUR

Umhverfi, samfélag, saga, menning: Hæfni nemanda til að skilja veruleikann

### Við lok 4. bekkjar getur nemandi:

- borið kennsl á gildi, svo sem virðingu fyrir sjálfum sér og öðrum, umhyggju og sáttfýsi,
- velt fyrir sér nærtækum spurningum sem tengjast trú, lífsviðhorfi og breytni,

### Við lok 7. bekkjar getur nemandi:

- sýnt fram á skilning á mikilvægum gildum, svo sem kærleika, mannhelgi, félagslegu réttlæti. umhyggju fyrir öðrum mönnum og öllu lífi,
- rætt viðfangsefni sem snerta trú, lífsviðhorf og siðferði og sett í samhengi við atburði daglegs lífs,

### Við lok 10. bekkjar getur nemandi:

- sýnt fram á skilning á mikilvægi þess að bera virðingu fyrir sjálfum sér og öðrum, fyrir mannréttindum, félagslegu réttlæti, jöfnuði og helgi mannlegs lífs,
- fengist við og greint viðfangsefni sem snerta trú, lífsviðhorf og siðferði og tengjast spurningum um merkingu og tilgang lífsins,

## HUGARHEIMUR

Sjálfsmynd: Hæfni nemanda til að átta sig á sjálfum sér og öðrum

### Við lok 4. bekkjar getur nemandi:

- bent á gildi jákvæðra viðhorfa og gilda fyrir sjálfan sig,
- gert sér grein fyrir hvar styrkur hans liggur,
- áttað sig á og lýst ýmsum tilfinningum, svo sem gleði, sorg og reiði,

### Við lok 7. bekkjar getur nemandi:

- lýst með dæmum gildi jákvæðra lífsviðhorfa, dygða og gildismats fyrir eigin sjálfsvitund,
- gert sér grein fyrir eigin styrkleikum og veikleikum,
- lýst margvíslegum tilfinningum og áttað sig á, áhrifum þeirra á hugsun og hegðun,

### Við lok 10. bekkjar getur nemandi:

- rökstutt gildi jákvæðra lífsviðhorfa, dygða og gildismats, sem mikilvægs þáttar í heilbrigðri sjálfsvitund,
- gert sér grein fyrir eigin styrkleikum og veikleikum og tekið ákvarðanir á grunni þeirrar sjálfsþekkingar,
- lýst margbreytileika tilfinninga og bent á víxlverkun tilfinninga, hugsunar, hegðunar og samskipta,

## HUGARHEIMUR FRH.

### Sjálfsmynd: Hæfni nemanda til að átta sig á sjálfum sér og öðrum

- gert sér grein fyrir að í umhverfinu eru margvísleg áreiti, jákvæð og neikvæð, sem hafa áhrif á líf hans,
- sett sig í spor annarra jafnaldra,
- sett sér markmið og gert áætlanir við úrlausn afmarkaðra verkefna.
- metið jákvæð og neikvæð áhrif ýmissa áreita í umhverfinu á líf hans og tekið gagnrýna afstöðu til þeirra,
- sett sig í spor fólks með ólíkan bakgrunn á völdum stöðum og tímum,
- sett sér markmið og gert áætlanir við fjölbreytt viðfangsefni.
- greint jákvæð og neikvæð áreiti og staðist þrýsting, sem stefnir heilsu og velferð fólks í voða,
- sett sig í spor fólks með ólíkan bakgrunn og viðhorf, á ýmsum stöðum og tímum,
- sett sér markmið og framtíðaráætlun, til að stefna að í framtíðinni í samræmi við eigin styrkleika og áhuga.

# FÉLAGSHEIMUR

Samskipti: Hæfni nemanda til að mynda og þróa tengsl sín við aðra

## Við lok 4. bekkjar getur nemandi:

- tekið þátt í samstarfi og samræðu í jafningjahópi,
- hlustað á og greint að, ólíkar skoðanir,
- rætt um valin samfélagsleg og siðferðileg málefni,
- áttað sig á gildi jafnréttis í daglegum samskiptum,

## Við lok 7. bekkjar getur nemandi:

- tekið þátt í lýðræðislegu samstarfi og samræðu,
- metið og brugðist við ólíkum skoðunum og upplýsingum á fordómalausan hátt,
- rökrætt um ólík málefni af samfélagslegum og siðferðilegum toga,
- nefnt dæmi um gildi jafnréttis og mannréttinda í samfélaginu og rætt áhrif staðalímynda,

## Við lok 10. bekkjar getur nemandi:

- tekið sjálfstæðan þátt í lýðræðislegu samstarfi og samræðu,
- vegið og metið skoðanir og upplýsingar, brugðist við þeim á fordómalausan og réttsýnan hátt,
- fengist við samfélagsleg og siðferðileg málefni af mismunandi sjónarhólum,
- rökrætt gildi jafnréttis og mannréttinda á öllum sviðum samfélagsins og þekki almenn ákvæði um mannréttindi,

## FÉLAGSHEIMUR FRH.

### Samskipti: Hæfni nemanda til að mynda og þróa tengsl sín við aðra

- sýnt tillitssemi og virðingu í samskiptum og samvinnu við aðra,
  - áttað sig á ýmiss konar afleiðingum athafna sinna,
  - sýnt að hann virðir reglur í samskiptum fólks, skráðar og óskráðar, og nefnt dæmi um slíkar reglur,
  - sýnt tillitssemi og umhyggju í leik og starfi.
- sýnt sanngirni, sjálfstraust og virðingu í samskiptum og samvinnu við aðra,
  - rætt um eigin athafnir og afleiðingar þeirra,
  - rætt reglur í samskiptum fólks og tekið þátt í að setja sameiginlegar leikreglur með öðrum,
  - sýnt samferðafólki sínu tillitssemi og umhyggju.
- sýnt sjálfsaga, sjálfstraust og virðingu í margvíslegum samskiptum og samstarfi við ólíka einstaklinga,
  - ígrundað eigin getu til aðgerða og gert sér grein fyrir afleiðingum gerða sinna eða aðgerðaleyxis,
  - útskýrt gildi reglna í samskiptum fólks í fjölskyldu, vinnuhópi og þjóðfélaginu í heild og tekið þátt í að móta slíkar reglur,
  - sinnt velferð og hag samferðafólks síns.



ART teymi Suðurlands  
2022